

Skladbe uz riječi Alekse Kokića

U povodu 40 .obljetnice smrti pjesnika bunjevačkih salaša

Ante Sekulić

U zavičaju Alekse Kokića, u gradu usred širokih bačkih ravnica, proslavili su Subotičani trodnevni spomen četrdesete obljetnice smrti svoga sugrađanina i sunarodnjaka. U kolovozu (15. 16. i 17.) 1980. obljetnica pjesnikove smrti obilježena je *Kokićevim danima*, priredbama koje su osvježile spomen na život i rad mladog pisca i svećenika. Prilog pak potpunijem promatranju Kokićeva rada su skladbe potaknute i nadahnute pjesnikovim riječima. Uz životopis Kokićev (1) u ovom prilogu bit će zabilježene takve skladbe (2), podaci o skladateljima i izvedbama njihovih djela (3), te kraći sažetak o suradnji pjesnika i skladatelja (4). Svrha je priloga da pridonese poslu oko skupljanja Kokićeve baštine što ga je najprije obavio Ivan Kujundžić¹, ali ga treba još dopuniti i pomoći prosudbi o vrijednosti, značenju i mjestu Kokićevu u nizu hrvatskih kulturnih poslenika i pisaca.

1. Životopis Alekse Kokića nije dug: rodio se 14. listopada 1913. u subotičkoj skromnoj građanskoj obitelji. Pučku školu svršio je u rodnom gradu gdje je također pohađao građansku školu i počeo gimnazijske više razrede. Međutim, već je kao šestoškolac upućen u Travnik da u Nadbiskupskoj gimnaziji kao sjemeništarač Bačke biskupije nastavi srednjoškolsku izobrazbu. Ondje se A. Kokić javio svojim pjesmicama u *Travničkom smilju* (1930.) i u prilogu *Subotičkim novinama — Kolu mladeži* (1930.)² Nakon mature uputio je Lajčo Budanović, bački biskup, mladog Aleksu na studij bogoslovnih znanosti u Zagreb. Kokić je nastavio pisati pa je pred svoju Mladu misu objelodanio zbirku *Klasovi pjevaju* (Zagreb 1936.). Na Petrovo 1937. primio je A. Kokić svećenički red u subotičkoj stolnoj crkvi, a 11. srpnja iste godine slavio je svoju Prvu misu. Uz njega su na oltaru bili prijatelji Ivan Kujundžić i Albe Šokčić dok je za orguljama bio Albe Vidaković, »Aleksin najbolji drug«.³ Godinu dana kapelanovao je u župi sv. Roka u Subotici, uz župnika Blaška Rajića, istaknutog predvoditelja bačkih Hrvata. U svome prikazu Kokićeva rada Ivan Kujundžić piše da je u subotičkoj župi sv. Roka mladi svećenik »razvio živu aktivnost i na vjerskom, i na društvenom, i na literarnom polju«.⁴ U jesen 1938. pošao je A. Kokić na studij slavistike u Zagreb, jer je za gimnaziju biskupa Budanovića trebalo profesora.⁵ Kao sveučilištarač-slavist putovao je Kokić u Slovačku (1939.) a nakon diplome trebao je provesti godinu dana u Bratislavi.⁶ Međutim početkom kolovoza 1940. morao je poći u vojsku. Nakon desetak

dana vojne službe u Cetinju umro je Aleksa Kokić — 17. kolovoza 1940. u 7.30 sati. Posmrtni ostaci preneseni su u Suboticu gdje je 23. kolovoza 1940. prije podne pokopan na Bajskom groblju. U povodu iznenadne smrti A. Kokića napisani su brojni nekrolozi i životopisi.⁷

2. Skladbe uz Kokićeve riječi zabilježio je Ivan Kujundžić⁸, ali su mu u poslu promakli cjeloviti podaci koji ne umanjuju vrijednost opće želje da u pjesnikovoj bibliografiji budu zabilježene skladbe i suradnja Kokićeva sa skladateljima.

Iv. Kujundžić zabilježio je sljedeće »uglazbljene pjesme«:

O. Kamilo KOLB — A. KOKIĆ: *Blaženi Nikola moli za Hrvate*. (Posebno izdanje).

A. VIDAKOVIĆ — A. KOKIĆ: *Cincokrt*. (Posebno izdanje). Za jedan glas s pratnjom klavira. Izdanje Društva bačkih Hrvata. Zagreb 1940.

Dr. Josip ANDRIĆ — A. KOKIĆ: *Tri bunjevačko-šokačke popijevke*. (A. Kokić: Pisma risara). Za jedan glas s pratnjom klavira. Izdanje Društva bačkih Hrvata. Zagreb, 1940.

S. Lujza KOZINOVIĆ — A. KOKIĆ: *Hvalospjev Hrvata*. (Prigodom 1300. godišnjice pokrštenja Hrvata).

S. Tarzicija FOSIĆ — A. KOKIĆ: *Božićni zvončići*. (*Anđeo čuvar*, g. 1937., br. 12.)

Krsto ODAK — A. KOKIĆ: *Uspavanka malenom Isusu*. (*Anđeo čuvar*, g. 1939/40., br. 4.)

Dr. Josip ANDRIĆ — A. KOKIĆ: *Bačka*. Za jedan glas i glasovir. Zagreb, 1944.

Matija IVŠIĆ — A. KOKIĆ: *Biserjem sjajnim*. (Za vjenčanje). Tiskano u *Sv. Ceciliji*, g. 1939., br. 2.

⁵ L. BUDANOVIĆ želio je otvoriti hrvatsku biskupsku gimnaziju s pravom javnosti u Subotici. Opskrbljen svim dopuštenjima, spreman za gradnju nove škole, utemeljitelj je želio početak rada svoje gimnazije u jesen 1941. (Vlastite bilješke, 1940. prema osobnoj izjavi L. Budanovića).

⁶ Vlastite bilješke, 1940. (izjave J. ANDRIĆA i dr.)

⁷ Nekrolozi i prikazi objelodanjeni su u časopisu i listovima *Hrvatska revija* 1941., br. 9; *Hrvatska prosvjeta* 1940., br. 5—7; *Hrvatska straža* 1940., 20., 22., 25. VIII. i sl.; *Hrvatski narod* 1941., 11. III. i 12. VIII.; *Jutarnji list* 1940., 26. IX., 8. X., 25. X., 30. X., 4. XI., 13. XI.; *Alma mater Croatiae* 1940., 2; *Luč* 1940., br. 1; *Nedjelja* 1940., 25. VIII.; *Novosti* 1940., 19. VIII.; *Subotičke novine* 1940., 23. i 30. VIII., 6. i 13. IX. i sl. (popis usp. Ivan Kujundžić, Bibliografija, 185—187).

⁸ I. Kujundžić, nav. dj., 182.

¹ Ivan Kujundžić, *Bibliografija Alekse Kokića, Srebrno klasje*, Subotica, 1962., 153—187. (Zbirku A. Kokića, Srebrno klasje uredio je Iv. Kujundžić).

² Vlastite bilješke, 1940., 1947. — usp. I. Kujundžić, nav. dj., 161, 168.

³ I. Kujundžić, nav. dj., 195.

⁴ Ondje.

Dr. Pero CRNKOVAČKI — A. KOKIĆ: *Hvalospjev hrvatskog naroda*. Litomontaža u tri slike.

Dr. Pero CRNKOVAČKI — A. KOKIĆ: *Uskrsno jutro*. Đakovo, godine 1939.

D. DENAČIĆ — A. KOKIĆ: *Jutro na selu*. Objavljeno u *Vrtiću*, g. 1944, br. 7., posljednja stranica omota.

Uz ovaj popis treba pripomenuti da je skladba K. Kolba priređena »za jedan glas uz pratnju orgulja«, a objelodanio ju je Hrvatski odbor za Svetu Zemlju (Zagreb 1937.). Skladba J. Andrića *Bačka* posvećena je Mihovilu Kataneću⁹ i najprije bila je prilog časopisu *Obitelj* (Zagreb 1944, br. 11) pa je zatim iste godine objelodanjena kao posebno djelo. Kokićeva *Pisma risara* uključena je među skladbe J. Andrića: *Tri bunjevačko-šokačke popijevke* koje su posvećene *Blašku Rajiću, vođi bačkih Hrvata iz godine 1918.* kako je zabilježeno na nutarnjoj naslovnoj stranici. Spomenuta *Pisma risara* ušla je u Andrićevo operu *Dužijanca*¹⁰. Međutim, treba također zabilježiti da su skladbe uz Kokićeve riječi (»na riječi Alekse Kokića«) najčešće rađene prigodice:

L. KOZINOVIĆ: *Hvalospjev Hrvata* (u povodu 1300. obljetnice pokrštenja Hrvata),

T. FOSIĆ: *Božićni zvončići* (o Božiću 1937.),

K. ODAK: *Uspavanka malenom Isusu* (o Božiću 1939.),

M. IVŠIĆ: *Biserjem sjajnim* (u povodu vjenčanja),

P. CRNKOVAČKI: *Uskrsno jutro* (o Uskrsu 1939.).

Popisu skladbi uz Kokićeve riječi treba prema vlastitim istraživanjima pribrojiti još ove:

a) Albe VIDA KOVIĆ — A. KOKIĆ: *Kod ćuprije*, za mješoviti zbor, Zagreb 1943.

b) Albe VIDA KOVIĆ — A. KOKIĆ: *Božur*, za muški i ženski zbor, iz ciklusa *Žito i cvijeće*, Zagreb (?)

c) Josip ANDRIĆ — A. KOKIĆ: *Isus te danas privukao sebi*, četveroglasna zborna pjesma, Prilog *Sv. Cecilije*,

d) Zdenka KOČONDA — A. KOKIĆ: *Bačka*, skladba za dva glasa, Zagreb (?), rukopis.

Jamačno uz ove ozbiljne skladbe treba priključiti i rad Anđelka FAZINIĆA: *Koračnica*, koju je napisao uz vedre Kokićeve riječi 24. siječnja 1939.¹¹

O skladbi A. Vidakovića: *Kod ćuprije* napisao je Branimir Župančić (1975) sljedeći podatak:

Albe Vidaković skladao je *Kod ćuprije*, uz riječi A. Kokića za mješoviti zbor i posvetio Hrv. pjevačkom društvu »Posavac«, u Bos. Gradiški. Bilo je to u Zagrebu 25. 8. 1943. Skladba nije do danas izvedena. Međutim, pripominje: »Sačuvao sam original s potpisom Albe a u Institutu za crkvenu glazbu nalazi se fotokopija te skladbe.«¹²

⁹ Mihovil KATANEC, odvjetnik i kulturni djelatnik među bačkim Hrvatima. Između dva svjetska rata bio je među najznačajnijim društvenim radnicima u Bačkoj, poglavito u Subotici i pripadao je skupini hrvatskih intelektualaca (M. Jankač, Drag. Mrljak, Dr. M. Kuntić, Dr. Lajčo Dulić i dr.) koji su nosili teret borbe za narodna prava svojih sunarodnjaka. M. Katanec bio je dugogodišnji zborovođa Hrvatskog pjevačkog društva »Nevens« u Subotici.

¹⁰ Josip ANDRIĆ (Bukin, Bačka 1894. — agreb 1967.) pisac i kulturni djelatnik, dugogodišnji urednik Društva sv. Jeronima u Zagrebu. Uz spisateljski rad bavio se glazbom pa je napisao niz skladbi vezanih za bački mu zavičaj. Njegova opera *Dužijanca* izvedena je u Hrvatskom narodnom kazalištu u Subotici (1953).

¹¹ Anđelko FAZINIĆ, prior dcminikanskog samostana u Zagrebu (Kontakova 1) dao je svome redovničkom subratu Dr. Tomi VEREŠU 13. travnja 1980. rukopis svoje davne skladbe. Zabilježio je također da je skladba nastala za studentskih dana, u povodu seminara prof. Dr. Franje Fanceva. Skupina slušača (A. Fazinić, Usmiani, Bilota, A. Kokić i dr.) našla je vremena za vedre riječi i note.

¹² Branimir ŽUPANČIĆ, Moje sjećanje na prijatelja Albu Vidakovića, *Sv. Cecilija*, XLV (1975.), 2—3, 94.

Djela upisana pod b) i c) objelodanjena su¹³ dok je skladba Z. Kočonde (pod d) u rukopisu.¹⁴

Treba dopustiti mogućnost da i nakon vlastitih istraživanja ima još ponegdje koja skladba uz Kokićeve riječi.¹⁵

3. Skladatelj koji su stvarali uz Kokićeve riječi bili su potaknuti jednostavnom pjesničkom riječi i raspoloženjima. Najviše skladbi ima pjesnikov osobni prijatelj *Albe Vidaković*. Rođeni su u istom gradu¹⁶, istog mjeseca, iste su škole pohađali, isti poziv izabrali, istim su se idejama oduševljavali i služili su istom narodu. Godinu dana mlađi A. Vidaković nadživio je svoga prijatelja,¹⁷ ostavio je brojna djela koja su mu potvrdila priznanje, da je »nesumnjivo jedan od najistaknutijih muzikologa i kompozitora crkvene muzike koji su do danas djelovali u Hrvatskoj« (J. Andreis).¹⁸

Uz A. Vidakovića skladao je također uz Kokićeve riječi *Josip Andrić*. Osim bačkog zavičaja vezala je književna i društvena suradnja iskusnijega J. Andrića s mladim sveučilištarcem A. Kokićem. Andrić je otvorio širom urednička vrata Kokiću, a okupljanje u *Društvu bačkih Hrvata* dopuštalo je izmjenu misli, raspoloženja i suradnje za opće dobro.

Krsto Odak (Siverić kraj Drniša 1888. — Zagreb 1965.)¹⁹ poznati je hrvatski skladatelj, pisac brojnih orkestralnih, komornih, vokalnih, dramskih i crkvenih djela, čije je glavno izražajno sredstvo uvijek bilo melodija. Osobno je poznao mladog A. Kokića pa je uz pjesnikove riječi *Uspavanka malenom Isusu* napisao dopadljivu jednostavnu skladbu.

Dvije redovnice (milosrdnice) skladateljice Tarzicija Fosić i Lujza Kozinović bile su potaknute Kokićevim riječima.

Tarzicija Fosić (Molve 1895. — Osijek 1958.), učenica Franje Dugana poučavala je zatim druge u glazbi (u srednjoj školi). Treba se nadati da će njena djela koja »pokazuju strogost škole i zvučnost, osobito zbornog stavka« (A. Vidaković) biti u cijelosti objelodanjena.²⁰

Lujza (Zorka) Kozinović (Slimena kraj Travnika 1897. — Zagreb 1975.) bila je također učenica Franje Dugana, a zatim je u srednjoj školi (Banja Luka, Sarajevo, N. Gradiška i Zagreb) poučavala mladež u glazbi. Napisano je za njene skladbe da »odaju živahnu invenciju, zvučnost i jednostavnost izraza« (A. Vidaković). Kokićev *Hvalospjev Hrvata* nadahnuo je skladateljicu da pridonese svoj obol proslavi 1300. obljetnice pokrštenja Hrvata.

Predšasnik Vidakovićev kao regens chori zagrebačke prvostolnice *Matiya Ivšić*, zatim *P. Crnkovački* (dvije skladbe) i *D. Denačić* skladali su uz Kokićeve riječi. Ali pjesničku riječ osluškivala je i *Zdenka Kočonda*, danas profesorica Instituta za crkvenu glazbu u Zagrebu, pa je skladao uz pjesmu *Bačka*.²¹

¹³ Pisac napisao posjeduje spomenuta djela.

¹⁴ Dobrotom *Mirjam Đ. PANDZIC* fotokopirao skladbu A.S. Uz zahvalnost za ovu skladbu zahvaljujem s. M. Mirjam i na drugoj pomoći u izradbi ovoga napisa.

¹⁵ Ostavštini T. FOSIĆ nije bilo mogućnosti pregledati budući da su njene skladbe (u rukopisu) izvan Zagreba i nedostupne. Možda bi se što moglo otkriti u ostavštini L. KOZINOVIĆ, što još nije učinjeno.

¹⁶ Albe Vidaković rođio se u Subotici, 2. listopada 1914. u građanskoj obitelji Božan-Vidaković. Aleksa Kokić rođio se pak 14. listopada 1913. u skromnijoj građanskoj obitelji, kako je već spomenuto.

¹⁷ A. Kokić umro je 17. kolovoza 1940., A. Vidaković pak 18. travnja 1964.

¹⁸ *Usp. Muzička enciklopedija*, 2 K-Z, Zagreb 1963., 762.

¹⁹ Krešimir KOVAČEVIĆ, Hrvatski kompozitori i njihova djela, Zagreb 1960., 343—357.

²⁰ *Usp. Bilj.* 15.

²¹ Skladateljica se poslužila riječima u zbirci *Srebrno klasje* (pogrešno zabilježeno: zlatno), Subotica 1962., 151.

U spomen skladatelja trebalo bi zabilježiti gdje su sve izvedene skladbe uz Kokićeve riječi. To, nažalost, nije moguće utvrditi. Za skladbu *Cincokrt* pouzdano se znade, da je više puta izvedena (u Subotici 1940. HPD »Neven«, u Zagrebu 1940., 1942., 1943. u Društvu bačkih Hrvata, na radio-postaji Zagreb). Andrićeva skladba *Pisma risara* izvedena je u sklopu »Dužijance«, u Subotici 1953. O ostalim skladbama nije bilo mogućnosti utvrditi ni mjesto, ni dan, dapače ni podatak je li uopće izvedena.²²

4. Suradnja pjesnika A. Kokića i hrvatskih skladatelja bila je plodna, premda je pisac umro mlad. Ipak treba utvrditi nekoliko činjenica.

Najprije, skladbe uz Kokićeve riječi nisu nastale prije god. 1937. kada je pisac svršio Bogoslovni fakultet u Zagrebu.

Zatim, podaci svjedoče da je za života Kokićeve najviše pjesama uglazbljeno god. 1939. i 1940. To su

²² U povodu priredaba »Kokićevi dani«, u Subotici 15., 16. i 17. kolovoza 1980. izvedene su skladbe *Bačka*, *Božur* i *Pisma risara* (koliko se moglo utvrditi) i *Cincokrt*.

pak godine kada se Kokić opet našao u Zagrebu kao slušač slavistike.

Konačno, skladbe uz Kokićeve riječi napisane su prigodice dok su skladbe A. Vidakovića potekle iz zajedničke ljubavi prema zavičaju (*Cincokrt*, *Božur*, *Kod čuprije*). Skladbe J. Andrića nadahnute su Kokićevim riječima o Bačkoj i žetvenim poslovima (*Pisma risara*), a D. Denčić je zabilježio ugođaj jutra na selu.

Među skladateljima bio je Kokić prijateljski vezan uz A. Vidakovića i J. Andrića, svojim pak životnim pozivom bio je upućen na suradnju sa L. Kozinović i T. Fosić. Vjerska raspoloženja zabilježena u Kokićevim pjesmama iskoristili su K. Odak, M. Ivšić i P. Crnkovački. Zanimljivo je da je skoro nakon četrdeset godina Z. Kočonda opet našla poticaj za svoju skladbu u Kokićevoj pjesmi *Bačka*. Taj podatak može uputiti na pomisao da u Kokićevoj ostavštini ima stihova koji mogu pobuditi, potaknuti i nadahnuti ljude našega doba.

Giuseppe Tartini (1692-1770)

Novo svjetlo na život i djelo velikoga istarskog guslača i skladatelja

Slobodan Žmikić

O životu Josipa Tartinija, jednog od najvećih guslača svijeta, velikoga skladatelja, pedagoga i teoretičara, rođenog u Piranu u Istri, malo se znade. Također je pretežni dio njegova glazbenog opusa ostao u rukopisu sve do danas, pa se dosad nije ni mogao donijeti konačan kritički sud o cjelokupnom njegovu stvaralaštvu. A radi se o velikom glazbeniku, najvećem uz Antuna Vivaldija u »melodioznom« osamnaestom stoljeću, vijeku velikih violinista-skladatelja.

Prvo opsežnije djelo o njemu napisano je tek pred nekoliko desetljeća, koncem drugoga svjetskog rata. Napisao ga je talijanski muzikolog Antonio Capri.¹ Međutim, ni on nije išao u veća istraživanja Tartinijeva životnog puta, već je naprotiv od ne mnogo poznatih činjenica iz njegova života odbacio neke, proglasivši ih legendom. Istina, proučio je dotadašnju literaturu, mnoga Tartinijeva pisma i dopise njemu upućene, proučio je njegovu glazbenu ostavštinu u Mjesnom arhivu u Piranu i u Bazilici sv. Ante u Padovi, ali nije išao istraživati razdoblja njegova života prekrivena tamom.

Prije toga, desetak godina ranije, napisano je o Tartiniju jedno veoma važno djelo, ali je ono obradilo dio Tartinijevoga glazbenog opusa. To je veoma značajna doktorska disertacija Grka Minosa Douniasa o Tartinijevim violinskim koncertima, objavljena kao knjiga 1935. godine, a nedavno pretpisana.² Ona, međutim, prikazuje život Tartinija samo prema do tada poznatim podacima i to u najkraćim crtama.

Drugi učenjaci muzikolog — Nijemac Paul Brainard iza drugoga svjetskog rata također uzima za svoju doktorsku disertaciju Tartinijevo djelo, i to njegove sonate.³ Ta njegova radnja upotpunjuje ispitivanje Tartinijeva glazbenog opusa. Dounias je veoma temeljito obradio Tartinijeve koncerte, a Brainard jednako iscrpno i ozbiljno obrađuje njegove sonate. A kao što znademo, to su glazbeni oblici koji su isključivo zaokupljali velikog Majstora u tijeku cijelog njegova života. Međutim, ni Brainard ne istražuje njegov životni put.

U posljednjim desetljećima i Švicarac Alfred Rubeli bavi se Tartinijem. Njegova doktorska disertacija prikazala je glazbeno-teoretski sustav Tartinija.⁴ On i dalje proučava djelo tog Majstora, pa je čak išao na prevođenje s talijanskog na njemački jezik Tartinijeve *Rasprave o glazbi prema pravoj znanosti o harmoniji*.⁵ Ali, dok je u Italiji nedavno to Tartinijevo djelo objavljeno onakvo kakvo je bilo tiskano 1754. godine, bez ikakva komentara, Rubeli objašnjava njegove postavke predgovorom svakom poglavlju, te kod nejasnih rečenica i navoda dopunjava autorovu misao vlastitim riječima u zagradama, kako bi tekst bio čitljiv i jasan. A poznato je da je Tartini tu svoju raspravu napisao svojim teškim stilom, prilično šturo, ne iznoseći svagdje svoje misli jasno, negdje ispuštajući neophodne dijelove rečenica, a na drugim mjestima nepotrebno nešto ponavljajući. Time je Rubeli približio to djelo današnjem čitatelju, bez obzira na važnost same rasprave za glazbenu teoriju, koja se i sa sadašnjeg stajališta osporava. Ni on, međutim, ne istražuje Tartinijev životni put.

¹ Paul Brainard: *Die Violinsonaten Giuseppe Tartinis*, doktorska disertacija, Göttingen, 1959. (jedan primjerak nalazi se u Mjesnom arhivu u Piranu).

² Alfred Rubeli: *Das musiktheoretische System Giuseppe Tartinis*, doktorska disertacija, Zürich, 1958.

³ Giuseppe Tartini — *Traktat über die Musik gemäss der wahren Wissenschaft von der Harmonie* — übersetzt und erläutert von Alfred Rubeli, Düsseldorf, 1966.

¹ Antonio Capri: *Giuseppe Tartini*, Garzanti, Milano, 1945.

² Minos Dounias: *Die Violinkonzerte Giuseppe Tartinis als Ausdruck einer Künstlerpersönlichkeit und einer Kulturepoche*, Georg Kallmeyer Verlag, Wolfenbüttel, 1935. i Mösel Verlag, Wolfenbüttel, Zürich, 1966.